

مَنَاءُ اللَّهِ لَا فَوْقَ لَا يَالِلهِ

بفرمان شاهان و ملا محمد الدین ابی نصر تاجران که صاحب بود و از اکثر شیعیان و مالک مطبع

با تمام حافظ محمد الدین ابی نصر تاجران و مالک مطبع مصطفی

مَطْعَمُ مَنَاءُ فَعَلَّكَ بِد
دَلَّجَ مَصْطَفَا وَاَلْیَوْمَ مَطْبُوعٌ

لا اله الا الله محمد رسول الله

یا فتاح

بسم الله الرحمن الرحيم

قاعده دریافت قاعده خواندن و بقاعده
و انان قاعده در باره بنو نوشتن

چونخواهی تلاش معاش جهان
صفو مصداق عیسی بگیر
سپس بر نصایت بود و دسترس
ز جمع ست تاز نیت قسمت
بنشأت آسان بکن ر غنمت
چو این قدر بهره دلت کرد گرد
شود تا دلت بهره یاب از معاش
چو عزم بتعلیم برداخته
ز چوگان عزم بخمرگاه بزم

الف باز روئے تهی بخوان
دل تو زیادش بود و پذیر
زیادش شود یادش از پیش و پس
به پیش محاسب شود غطت
سوال و جوابت دهد شهرت
بدر بار بیت که گردی تو گرد
ز مقسوم غنی چه رازست فاش
بشتر نخ این زود را باخته
تیمتن بدستم دهد گوی زرم

بسم اللہ الرحمن الرحیم

<p>حمد و ثنا خدا را وافر زاں پس لغت رسول مکرم باد افضل خدا پر آتش گفت خدا بخش از پے طفلان کرد نصاب ضروری تماش گر بیند در روئے دانا</p>	<p>خالق رازق و اہب غافر صلی اللہ علیہ وسلم بر اصحاب عظیم نوازش مختصرے بعبارت آسان بتاریخ زمان تماش آرد یاد اورا بد عار</p>
--	--

باب بیان اجناس عالم

<p>عافر باری بخش والا رہنمائی پغمبر مرسل بیٹھا ملک فرشتہ پری ہے جن چرخ فلک سپہر آسمان خوشید سچہ راہ چندر دہر عصر روزگار زمانہ مناک کہد مغارہ غار ہشت سیرک ووزخ رنگ کروہ کوہ مسافت بندہ</p>	<p>اوسد اکم ہے سرویاں ٹالا شیطان ابلیس فکندہ سیٹھا ہاتف سروش بستان گہن گیتی دیا آفاق جہان افیانہ قصہ انیسون مندر زمین زمین بدین نشانہ شعب شمع جو گرد و غبار ہلاک موت نیز مرگ کوہ روہ دیوار کندہ</p>
--	---

۹۷
سرویاں
حق الامکان

دشت بیاباں صحرا جنگل
 ریگ ریت خاک ہے مٹی
 چول تہل نشیب جھک
 پشتہ توڑہ دگر شہا -
 زار چہر سہیل ہے چہل
 بعد تندر چہر دے کاج
 خاک تر کیری آتش بہاہ
 سید سید قریشی قریشی
 بلوچ بلوچ افغان پٹان
 مساح کا چھو ملاج مہانہ
 پوریا باف کپڑا سفید باف باولے
 شاخ شکاری ترنی بیکار و بکار
 بیک بیادہ ختیری چہر ا
 نفیرق دلچہ تحصیل اوٹکاری
 باغبان آرائیں دہقان جٹ
 جاہی واہ کنیزک با نہی
 بندہ ہی منہ ہے غلام بانہا
 موذن بانگا آکیش پانی ہارا
 درد و گر تر کہان آہنگ لوہار
 چوبان اجڑی شہان ہم
 دیر کپسا دہ گرد بگرو
 میگر ٹھہیار زرگر سارا

بدستہ چہل جنگل ہے جنگل
 کلوج ڈلہ کشد پھٹی
 دھل خلاب گل دلا ہے چک
 راست سید مارچ ہے چباہ
 برقی درخش رچ میوہ پہل
 زالہ تگرگ گڑا عروسی کاج
 دوڑی ہواں باد ہے واہ
 عرفیا ذات سکاوت خویشی
 بھل بھل بدیاں ہے جان
 طبایخ طباحتی طعام کہانہ
 جریب مساحت کچہ دگر بہاولی
 جزیرہ پایہ بزان گنہگار
 نزاع خصومت مجادلہ چہر ا
 تحصیلدار اوگاڑا کرایہ کش پناہ
 بقال موٹاں وکان مٹ
 آکیش گھن محفل ہے ساتھی
 حریا کرڑی کرفش ساہنا
 ختان تہوریا نداف ہجارا
 بحر دریا عمیق ہے تار
 ریمہ اجڑا اندوہ ہے غم
 ماہی گیر ماچھی ترش دُر
 گاؤں جہڑ واخدا کش ٹھہدار

بادہ فروش کلوار بوزہ گر بینگر
 رنگریز لوہنگر نیلگر نلاری
 نعلین دوز موچی سراج سراج
 مزاج راہک کلال کہمیار
 حلاق موتراش حجام مانی
 مطرب مہنی جہاگر ڈوم
 سوزن سوئی حیات درزی
 قواس کشگر کمان کمان
 فراش فراش صحافت صحافت
 عاجر چوڑیگر کہندی عاج
 مشجد بازیکر شگام گیرم
 طرار کہہ بر دزد ہے چور
 جرعہ باز شیطانی سنج خزانہ
 روپی ڈکی محتہ ہسم

بیلدار اوڈھقل گر صقلی گر
 جلاو چوڑا صیاد شکاری
 تاجر سوداگر محصول ہے باج
 روغن کش تیلی سائیس چر ویدار
 بادرجی بوچی قصاب قصائی
 روپی کنجری ابوہ ہجوم
 سجات سجات زہ مغزی
 توڑتلی معدن کہان
 شیشہ گر فگری گر صرف صرف
 ساریان حب براز بجان
 راقسم محرم نشی دبیر ہم
 نقب سببہ قبر ہے گور
 تاراج لٹ عذر بہانہ
 داد عدل ظلم ہستم

باب در بیان حیوانات

براق گھوڑا معراج بنی دا
 شہدیزا بلق خلی بور
 زرخیش شمس جنیت ہم
 اسپ فرس نگادر گھوڑا
 سم سنب برفل ہے نال
 اصیل باگہ پشتک چھاڑی

دُلِیل مرکب شاہ علی دا
 خنک سمند کیت ستور
 توسن یکراں بارگی اوہم
 مورچہ کیڑی مور ککوڑا
 دم پوچہ بال ہے بال
 آچر بندر چریندہ پہاڑی

ریدلہ سرگین پھوسی
 برکتیواں پائہر نوید نوید
 عنان واک شیتا ورتار
 دیانہ کڑیالہ لجام لجام
 پارہ دم ساخت زین پلان
 دو درندہ دام نخیر شکار
 استر خچر ہے گدہ
 شتر اولٹہ زیام مہار
 خر کرہ کہوتا شتر بچہ لوڈا
 خاقہ اروانہ ڈاچی بچہ
 گاؤیش منجہ مادہ گاؤ گاؤ
 گوزن گوین گور خر گور
 آہوہرن غزال ہر نوڈ
 بز بکری بز بکری بکروڈا
 بیش بہہ بیش بچہ لیسلا
 جاموش سندا آتیب رنج
 گوسفند ونبہ نرگاؤ داند
 گرگ ناہر شیر شینہ
 گرگ گینڈا ایل ہاتھی
 یوز حیرا سگ ہے گتا
 بوزنہ باندر خرس ریچہ
 فوج گتا کیش ہسم

سیر دھندھی گرم ہے کوسی
 قربوس کوچ کند کند
 رکاب رکیب اقاتلہ سارا
 فتراک کچک نرم ہے رام
 پوری پوزی کرہ ہساں
 ضہیل ہیکار شینہ ہنگار
 عجم گڈ مار خور سید
 شتر بان جٹ بار ہے بہار
 جباب پھوٹ طغیانی لوڈا
 گو سالا وچا ہرچہ چوچہ
 نازاد عقیمہ سندھ دانا نو
 کونہ پاچہ پاڑا ہار فیا ہے لو
 لاغر دہلہ فریب موٹا
 سود نفع خسارت رتوڈ
 ہجر و خورٹا وصال ہے میل
 تراجل مرکب و تیر ستام رنج
 برہ برہ بیشک کتب ند
 بلنگ چیتا عشق نیہہ
 عماری انباری ہمراہ ساتھی
 خرگوش سیاہ خفتہ شتا
 فازہ اباسی عطیہ خیمہ
 شغال گڈ نقش ہے دم

گرا از سوز خوب هم
نباس دبرن ترک گفتار
سگ آبی لدر شیر آبی سینار
سگ پشت کی ہم کشفت
با ہی مچی ریگ ما ہی مشهور
غوک چتر دد سلطان نی ترو
موش چوما مایہ گر رہے بلار
کر دم اٹواں بار سپ
دود لوہی باجہ پھول
موتیکیراں گاہر سو سار گوه
پشہ پھر کس ہے کہی
خار پشت چاہا دیو چہ حلیم
بلخ نگر ہی کرم سپ تاب نڈا

جعل لنڈن خردوک ہم
تفند سیہ کنڈ ا خار
تساح ننگ باکھیوں شمار
جانب بہت سوئے طرف
مار با ہی کو چ گوش خزک کنکور
کنہ جڑ ہسل ہے جھوڑ
راسونیل مخ ہے گلا د
زنبور و پھو گفتار گپ
دیک سوی پس ہے جون
موش دشتی لپس نصل راہ
کیک کارا بر رخ کہی
کرم کیرا خا مہ قلم
عقبوت ڈالور کنجیدہ سلا

باب در لہیات گوید

شیر کیر است دوزخ چچاہ
شیر دوزخ بہر کف جہک
جغ مدانی شیر زن ہم
فلہ بھلی قیباغ ملائی
رغن زرد کہیو سیک کہین
با چکشتی گو ما دہرے

جغرات دہی دوزخ ہے پاہ
شیر آب لسی پچی غدار ہیک
شیر دان چابی کاڑیئے کم
پنر نیر گم کردہ و نجائی
شیریں مہا چشیدن جکھن
پشک مگنی چین ابر و تیرہی

باب در اسباب چچاہ

چاہ کھوہ ریسان مابل
برج صفت و ششام گابل

<p>گدازمین جزیره برانی جلیش لشکر موکب منو کوکھ فوج بادوبان سپہ رایت نشان لنگر لنگر کچھ ہے بران پابند بہا ہی دام ہم دولاب با پڑند اسے سبدہ جفت جوڑا چرخ لاسٹ نیر کا سخن بفرست بہر گند کہر تو شہ زاد سر سپاہ بہالہ موم مین گردوں گیاہ ہے گیاہ</p>	<p>چاک کہو ہی چیر غینہ پڑانی رووے نے لہر سے موج کشتی بیڑی سکاں سخاں زورق و دہڑی چنگ جہان مقود لائے خطبام ہسم جامہ غوک جھیل جو بے آؤ خلد کتہ یارگا ور شیک ترٹ چاہ بزدباں داں کروک لہر بوخ پچانی ہم لباد قلم لکیرہ اراہ کس جرمین ڈھیری جرمین کوئی گاہ</p>
---	---

باب در بیان سیاحت راجت

<p>خوشہ سٹا اجڑت مزدوری نیمخوردہ لیسجور وہ جو پھی جڑ تک پہوڑہ جنگ نڈالی خاسجن ٹوڑا متادی ہوہ قلمہ رانی مل وامن دروینہ گدالی غراوہ روڑا ایشاب وٹوانی</p>	<p>زراعت رڑہ نہایت انگوری ویل آبہوں ویتہ خوشہ انگوری تخم افشانی بیج وین تخم زرنالی چرخ چکلیاں دلو ہے بوکا چار شاخ ترا نکل راسیل کرانی کلونخ کوب ڈلوہر نلاخن کبانی</p>
--	--

باب در بیان قسمہای علم

<p>خوشہ چینی و دہ درو لو نخود پینا جزدل ارسوں یکشیر سپر لکیزل کہیہرا</p>	<p>فصل ربع بازی جو ہے جو گنیم کتب مرثیف سر سوں عذر مرثب مسر سڑا</p>
--	---

<p> باجھرا باجھرا رسوا خواہ موٹہ موٹہ لوہیا رواں وحل حاصل خرچ نکال جرت کلاں مکائی شکست بہان اسود کالا ابھض چٹا تخم بیج بیار آہن زبردست ڈانڈا زبردست ہیناں </p>	<p> فصل حریف براری زرت جوار ٹنگ ٹنگ ماش مانہ کاویں سنگی نیز کال جرت جوار سے جرت کلاں شاہ رخ سواکھ خوشہ سٹا برنج چاول شبالی دہان غلہ ان ارزاں چنیاں </p>
--	---

باب بقولات

<p> خر بوزہ ٹڈہ تلف کردہ او جاری عوزہ دان ساگلے بہشت چہٹی کالنگ ٹنگ بگیں تھیوا باد رنگ کھیرا خوب سے اچھا خطل کور تہاں پڑ مرده کھلا نہ اسپاناج پالک کوچہ کھلی برگ پتر دوستی پریت شاترہ پت یا پڑہ بخت بہاگ خرخہ فرخ لونگ گینا بہوکل پرب مولی گو لنگوں شلغم دغ کو نذر صرہ ہمایا فی سوری نوری لیب سے دور کونترہ کیتی سیار دغ نیز </p>	<p> پالیز خر بوزہ زار واڑی پنہ زار و بواز عوزہ پہٹی پنہ کیاہ پنہ دانہ ہوا رنگ خیار پانی سر دھار ونگا کدو کدو تر بوزہ ہندو آنہ منوسنگ چھتر سبزہ بخود ملی دالان خورد سونی میتھی شملت تیرہ تیزک ہالیہ ترہ ساگ سیر تھوم پیاز سے بفصل باد بخال قبادن باد کیکان ہم نیلو فرہیں آب سے پانی رزوک گاجر شکر قندی مشہور بادیاں سونف دہانی کشنیز </p>
---	--

باب الامسجار

سرو چنار چنار
 زیتون کون کیتون گزنیه
 مغیلاں گنر آراکت جال
 گر لکئی ناگز ہے لالہ -
 درخت لردان پیل بیتان لہوڑا
 سبھوں ٹہلی وار و ستورا
 نخل بھی کنار ہے بہر
 پدہ بہن صبر کوار
 جالیم جھول نیموں بنو
 ز قوم تہو ہر زموک اک
 ترنج کنہری نارخ کہنی
 نیرک انب خیر مایند
 شقیالو آڑو انجبر کہیاڑا
 پستہ پستہ زرد آلود آلو
 کشش مویز انگوز واکہ
 چلغوزہ بنجایا سپاتی ناسپاتی

نارین درخت آناہ
 کھیر جڈ ہر ش ہر سہ
 شمشاد چکڑی جٹی حوال
 آبنوس مشہور داناسیانہ
 سیخ سوا پنجاں کا ڈب کوڑا
 آرزو دریک درت ہے پورا
 پیدہ بیت ہر بر ہے شہر
 تنول پان نقش نگار
 زرد درخت انگور مردہ ہوا
 سندیس بوہڑ پوسٹ نارک
 سیب سوا مصادر جٹی
 خستہ گنر خوک بچہ کنڈ
 توت توت توام چارہ
 بادام بدام آلو آلو
 خوشہ گوشہ گلو آکھ
 ہی بھی خاموش چپاتی

باب در اقسام شری

نگار انجودی توختی سخاں
 جلابی جلیبی کلا قند قند
 تو کلقند زانام گلقدہ
 بو زانام پیل کیند شکر تری
 کماندست نے قند ہم نیشکر

نبات ست مصری تو سکودان
 و میدہ تیارہ است ای شہنہ
 دگر گڑ تو قند سیاہ را شہر
 تو نام شکر سرخ شکر بری
 تو پالو وہ را نام فالودہ ہیر

چو اکسیت شد غسل نگیں
 مٹھائی ست تیرنی ای امور

دگر نام شکر بود تر نجبین
 تو نام میر با میر با تیر

باب در بیان اسباب طعم

اسباجی خرابیست پیچید
 ہاون ہستہ اہلی موہن ہان دن
 دیکھ ان کورہ چلما تیور تنور
 فرض و ہود ہانان روتی
 میدہ پس رفاق در یک ماہ
 سبزہ حرص آرزہم
 عاشق چچہ کفجہ دوتی
 کلمہ یاجہ سیری پائے
 شور یا شور دانا نخورش بوڑ
 یخنی یخنی گوشت برنج پلا
 شیر برنج کبرلی مصالح مسالہ
 سنج سنج کباب بہناں
 گوشت قیمہ سنبوسا سنبوسا
 باہو سیرس دلب بہت
 دیگر اد جوش او بالہ

آرد آبا افزوز سندر
 غلہ افشان نمک ہے لون
 خمیر عجن مواجہ حصو ر
 گوشت ماس مصنفہ بوٹی
 سفہ کنوری نی ہے کاندہ
 سبزہ بہوہ زارہم
 دیک کئی چکیدہ چوہی
 مٹھی دال بیاد آفے
 آرد آب آردوا بلڈار چھوڑ
 قلیہ سادہ بخور کبابہ
 دو پیاز مشہور بقیمہ لوالا
 تلخ کوڑا نالیدہ رنان
 قرٹ جرعہ گہت گرم ہے کوسا
 آتش کئی شیرت شربت
 مجھ منقل انگلی بیچالہ جبالہ

باب در بیان اویا

پدر پو ماور ہے مانی
 جبر و ادا نبیہ ہوا سہ پوتیا
 جبرہ دادی ت مادرانانی

خواہر ہمیشہ بہیں راوریانی
 پدر مادر نانا نبیہ دوترا
 خویش سکا تاشتا زالی

لیر تر و خستر دھی
 میڈر میڑی انباغ ہے بناج
 نیا جال نایاں خالہ ماسی
 عمہ پھوپھی عم اوڈر چاچا
 خسر سوہرا ختیوہ سیس
 بادریاں نانکے پدریاں پکے
 نیز نہ بہنو یہ دل باد جوانی
 ہیور ڈیرا خت الزوح نایاں
 خواہر زادہ بہنیا بنت الابن نوڑی
 بزرگ وڈا خور و چھوڑی

لستدر کتر دختدر سکتی
 نیگہ بھجائی رعیت راج
 خالو ماتر خواہر خور و کھاسی
 عموں پھوپھی رفاہ ناپا
 سینہ لونیہ مداد ہنس
 متفرق بہرے متفق ایکے
 خسر اچیاں سہریج پاپے دانی
 آشنا سجا لول شایس سجان
 برادر زادہ پتیجا نیت اللہ تری
 بنیم اچھا پار ہ توڑی

باب در بیان ازدواج کوئد

کار خیر دوا ہے جیاز داج
 شوہر کہوٹ عروس کووار
 خواستکاری منگیو اعلا مت ثانی
 بکری دوشیرہ کواری کڑی
 خلع لٹا کا پیس مہر
 ختام ہندی حساب کہیں
 آئینہ اسری شانہ کنگھی
 محل تو تیا سر سر محو میل
 زیناف مکلاوہ سنگھ چولی
 کد خدا گہرہ دچہ والا باہی نیز
 جماع صحبت بار بہادہ سوئی

سیوی درہی سوئی رونی رواج
 سبالہ ایسہنہ محبت پیار
 ولیمہ طعیم عروسی ضیافت مہمانی
 رنجیدہ ریشی مطلقہ چھوڑے
 قرینہ بستی بلکہ بشہر
 خانہ گہر وطن ہے دیس
 سرمدہ دان سرمدانی گزرتہ نگہی
 شاید گواہ میاں بچی وکیل
 منکوہ جوئی جھلہ ڈوئی
 خاتون بی بی بابو نیز
 حاملہ کہیں افکانہ افکنہ ردی

ہو ج کچا وہ محل ہسم
سحاب جہر باریدہ و پٹیا

نیم انجمن مجلس محل ہسم
مجاہد یکہیاں بازگو نہ ایٹھا

باب در بیان اعضا و اجزا

سر سر رخسارہ عذار جذ
پیشانی متہا نہ رکہ
مردک د سہای ناخنہ ناخنہ
بہنی نک تلوہ خیال
گیسو مینڈی کا جل تروٹی
زبان جلیہ اصرار ہوڈ
قرض او د ہار دام ہسم
زنجیر ان کھاڈی ہم دکن
استخوان ہڈیوست ہسم
ریش داڑھی بگڑ لنگہ
ایٹشہ فک داسے نیز
کنار بغل آغوش ہم
پستان بیہ دوآہ بیت
کمر میاں چیل نقال ہنڈ
زربار کھڑی پاجے ہے پیر
کس فرج ریت ہے چون
ابن ولد خلف ہے پیر
خٹک سکی پیر ہے سستی
شیتا لنگ گٹا لنگ چہری

بدن تن قامت ہے قد
روستے منہ چشم آدکہ
مڑ گال پٹلیاں چشمی نہ کہو نہ
ابروستے ہر پٹے موئے وال
زلف چو پٹے کا کل چوٹی
دھن دانت لیک تہوڈ
عصفولک اندام ہسم
کام تالو گوشیں کن
بروت مچھال سبلیت ہسم
چفا کیا لڑی خلق سنگہ
گلو گل نامے نسر
کتف موہد ہا دوش ہم
سینہ چھاتی شکم پیٹ
شیاہ کنگھی لشت کینڈ
ناف دمنی آلت کیہر
سیرین بندر معقد کون
خصیہ خایہ شیشہ موٹر
ران سٹہل ساق چنی
زانو گوڈا پاشنہ کہہ ہی

باز و بانه آریخ ارک
 کف تلی دست هتچ
 حب کبیا راست سیا
 انگشت زانگو پهاهم اهاهم
 انگشت میانه وچوں انگل جان
 زیر میانه دانی بنصر
 ناخن نو نه دندان دند
 پنج زهره پتا کرده بکی
 دل نان مغر ہے بهیا
 روده معدہ اندر اشنیم خیر
 لایش لو تہ کچہ کھو پری
 یہ چربی سچہ محکمہ

سار کبھی دیر چرک
 پنج پنجہ حیرت دتہ
 گرسنه بہکھا سیر رجھا
 سپاہ شہادت دوجہی دانام
 عربی اندر وسط پیمان
 زیر ترانہ بنصر دانی بنصر
 رنگ ناز سیدہ ہے بند
 سیر ز تلی پیمان لکی
 شمش پیرا جگر کلیجا
 شکنہ او جھڑی خضام سیر
 روجہ جوڑی پگانہ او پری
 پشم رول بیا موز سکھ

باب بیان لبوسات

کلاه ٹوپی پگ دستار
 کمر تہ کرتہ پیرا ہن چولا
 پانچ پانچ آستین بولہی
 روم چادر قبا قبا
 جامہ کرپاس کپڑا دوختہ ستیا
 دستر نہالی نہالین ہم
 پانچ پانچ ہانہ ہانہ ہم
 کتاف سنبو محل محل

کمر بند پیکا منجلا آزار
 طائفہ زمرہ گروہ ٹولا
 گریبان جیب غلہ دان کولہی
 الخاق الخاق خلعت سہراپا
 پا جامہ جرنہ کردہ سکیتا
 شطرنجی فلاپی قالین ہم
 گریہ روون نائش ہم
 پرکالہ ریزہ چرک ہے مل

ز رلفت ز رلفت کنجا بکنجا
دلق گندی گلیم سیم
ویا حیرت اریتم سیم

قصب قصب پارخ جواب
کھل دس شمع شمع
پوستیں پوشتیں بنداز

باب الطیور

سمرغ گڑھ سیماس
جرہ جرہ باز ہے باز
عقبا عقبا عقاب عقاب
جرخ جرخ پاشین پاشین
بحری بحری نعبو از رخن ال
تر متی تر متی عقق جو ہے مار
بال کنبلاٹ پر ہے کنبہ
کنگ کوخ طغری تی بلور
آشیانہ آلبہ منقار چنچ
خروس گڑھ طاق س مور
چوزہ بچہ بیضہ اندہ
کبہ تر کبوتر فاختہ کیرا
صعوه سرچہ مولا دراج تر
پای خورگ بستن پن
شیر لقال گڑھ کا شینہ
پتھو پتھر شارک لالی
جو اصل گڑھ کبیرا چوہی
خفاش مرغ عیسیٰ شب بر

ہرید در کہاں پکریا آ
شکرہ شکرہ کچھ ہے راز
زراغ کلاغ کان ہے عزاب
بایٹ بایٹ کوہی شاہیں
لک لک بعراشہ بل
بوم بوم جھیل ہے خوار
قفیس پنجرہ داغ ہے دنبہ
عندلیب بلبل ہزارو شان چنچ
اسکندر کر ز کوٹہ مدح
باکیاں لکڑی کبک چکوہر
پنچال وٹہ آلبہ آشیانہ
کنجک دشتی سہر اندر وٹہ
کنجک چڑی چنچہ ہٹہ
مرغابی مرغابی اشارت شین
کنبہ کنبہ ہٹہ بارال مینہ
طوطی طوطا غریال جالی
بط بط کاہ چوہیں کوری
خفاش موٹس کور چٹنی بشیر

ز غنک کوئل بو تیار میرا
 کز پاٹوٹا ابابیل سلا را
 سرخاب چکوا تار جز منگ
 چکا وک کا ککر چه سیر جانا

کاکب کا کک سو سار بچہ گو میرا
 شتر مرغ شتر مرغ گراں سپہ بہارا
 گزل چپاکی حلقہ مہ سینگ
 سارس پیدی نے فلم کا نہ

باب الحار

ز من بنو ای یار قشام سنگ
 بود سرخ یاقوت و لعل عقیق
 سفید ست بلور و مرمر رخام
 زمرد و زبرجد و فیروزہ ہم
 کپورست بیجاوہ کبر با

کہ گوئم بتو یکبک بدرنگ
 تو خار ابدان سنگ سخت ای یق
 محکم آزمائیدہ رز نام
 بود سبز ہر چارای نور چشم
 و گر سنگ را نام آہن رہا

باب معدنیات

نقرہ رو پا سیم ہسم
 زبر طلا سونا دریت ہے مہر
 ہلوئے پیہ درم نیز
 ارز نیز قلعی سرب ہے سکا
 مس تراہاں سیما ب پارہ
 مرجان گلیان مروارید موتی
 روئیں کٹ روئیں کاجنا
 گوشتو ارہ بند حلقہ گوش والا
 زبور گنیاں حمائل ٹاہر
 خلیج نور طوق مہی
 انگشتانہ چلا دست برخن چوڑا

کشور ولایت اقلیم ہسم
 روپیہ روپیہ سیکہ مہر
 عباسی عباسی و مڑی شتر
 سطر ٹہلا باریک لنگا
 برنج پتیل ستارا نازہ
 گوہر جوہر نذر منوہ فی
 دارالضرب سنسپال مشرک سلجہ
 دیتنہ کلپور اچا مل طلا کشمالا
 حلقہ بینی تبتہ آرزو آب پار
 انگشتی مندری عجبیدہ ہسی
 بلاوری سبیدہ پیل بنوایہ جورا

سیرہ کبریا سیرہ کبریا
یارہ کنکن باز و بند باز و بند
قلب کھوٹا چو پستی سوٹا
دستانہ بریدہ اوینجا بلید

باب نام سال و عشرہ

سال ویرینہ یارہ مہینیا
تالستان بنالہ سموم لوار
سیراتی زمستان سیالہ
شبنہ خنجر کشنہ ایت
شبنہ منگل چار شبنہ بدوار
باب اول فجر یگانہ سویل
روز وینہ شب ہے رات
مہر سجدہ آفتاب ہسم
نالہ پر خسوف چندر گرمن
ساعت گہری پاس پہر
ظہر پیش عصر و دیگر
عجی چاشت اشراق اشراق
ماہ اول محرم ای دلیر
ماہ سوم ربیع الاول ان
ماہ پنجم جمادی الاول
ششتمین شد جمادی الثانی
ماہ ششم یقین بدان شعبان
مہریت ماہ و ہم بدان شوال
مہریت ذیقعد ماہ یازدہم

سفلہ فرومایہ سفیدہ کیلیان
حرارت گرمی عرق پگہار
دمہ لوہے برف ہے پالا
دو شبنہ سوار روزمرہ نیت
شبنہ خمیس اوینہ جمعہ شمار
مغرب شام بیگاہ اویل
سحر سحر صبح پر بہات
قمر خنجر ماہتاب ہسم
پرویں مڑیا چٹیاں کسو سجہ من
ہنگام وقت بشیر اور کہیر
عشا خفتن بابے ہمسر
کلیکشان ترنگر اوہاس محارق
ماہ دوم بدال تو ماہ صفر
ماہ چہارم ربیع الاخر دان
باتو گوتم آشتو توای اکمل
ہفتمین ماہ راجب دانے
نام ماہ ہم بدال رمضان
کہ ترا عید او کند خوشحال
ماہ ذوالحجہ بودوار دہم

این بود نامہائے سال تمام | ایادکن و اسلا والا کرام

باب در بیان اسباب کوزہ گراں

کوزہ گر گہوار آوندے تہاں | گل مٹی اسیم ہے نالوں
چونک چک گل سرخ گیری | عرو دشمن بدخواہ ویری
حمزہ تنگسی زخم مہ | طغاری پاتری جیس چپ
صحنک پہلی پچا وہ آوا | چراغ دیوا کوزہ استاوا
فول ڈولے دستہ کڑا | سبوجہ گہری سبوجہ گہرا
ویک کلین کنی گزے لوٹ | نہجمن خونی طبلخ پترو تہہ

باب در بیان اسباب سحاران

نجاہ تر کہان زہر کو ہاڑا | تیشہ و ہوا کی دشت کراڑا
ہیزم ہیمہ لکڑی چوب کاٹی | گرد بر سنہاری تراشیدہ ہاٹے
چوب بر رینہ آ رہ کلوتر | چہار پایہ اڈا دو پنج کم دور
زر پنج ہڑتال سبند و سبندور | لاچور دلاچور دشگرف مشہور
عمارت مرمت تعمیر اوساری | دروازہ پوہا روزن باری
حجرہ کوٹھا بام ہے ماڑی | آستیاں دریاں پیلور مہاری
سقف حمت شہتیر شہتیر | ستون تنہا شگاف ہر چیر
کونیک قطر کلخ محفل | رواق چھج چکر و جل
خشک ہکا چونہ گنج | لکھل لیسنہ شیشہ بچ
تختہ پہا لاندہ بان پوڑ سانگ | پایہ پوڑی کام پلانگ
دیوار کتیا وہ گلمہالہ گر مالہ | طاق بالہ نادواں پر مالہ
صحن انگن ہرا نمی حویلی | دہلیز دیوڑھی یار ہے بیل
جسر پل مسجد مسیت | مزلہ پاخانہ پلید پلست

رباط مہمان خانہ گر مایہ حجام غیر فہ بالا خانہ تہ خانہ بہورا دریچہ طاقچہ شمشیر تابداں قفل جنڈرا حلقہ کنڈا نئے بند کراڑ بوریہ بڈا	نرخانہ گر پڑہ جائے مقام ایوان صفحہ منبت بہورا کلید کنجی برنیا جو ان پرہ بجا کنڈ ہے کہندا جنس بند بردا بزرگ وڈا
---	--

باب در اسباب فندگان

چرخہ چرکھا پلک پونی دوک تر کلا دوکداں پچی یاغندہ گوہرا گردک لہٹہ میں سلانی گرگزین اڑن ریسمان ستر تیزہ تکیاں باقندہ پاوی بافتہ بنیان منج کوب منگی رسن ربا تنہ تانی مشطوط اوہ لکھا بورج پانی چریاں چاہ پاکھال قرقرہ سنک تانیرہ تلی	شورہ تاوری سنگین سہونی رچک چمڑی سیک پچی رسیدہ کتیا سفال بگ چٹ کلاوہ آبی تافن گیر نہرین تیزہ ریسمان وینڈ لاسرہ کتیا درسہ گز شیندہ سُنیاں سیراب پتلا تیرہ تبا پود پستیا دقہ مہتا دست افشار کچن ماکونال بکرا اور آمینختہ رہی
---	--

باب در بیان کاڈران

کاڈر چڑھو یا اشجار کہد بازو مائیں روونگ مجیشہ سفید بگا کبوتر ہے نیلا سرخ رتا سید ہے کالا سگاہن کبھی زانک کاہی	صابون صابون اوکھا دیشوار نقش چاہ چھٹ چھٹ سبز ساوا زرد ہے پیلا زنگ وں فراہم سمہالا پیم اسن بوجہ جوترا گاہی
---	---

صنم چہرہ کلف مذا یہ
ریج پشکری شب یانی ہم
بدق منگی جامہ کوب کپور
دیماج سکتار زیدہ رنگیا

چرب میل مرتبہ ہے پایہ
محصف پنوار سی لقم و قلم
کڈ می گروہ ہیا آیا بوڑ
بالو آلو خواستہ منگیا

باب در اسباب حدادال

کودہ چلہا حداد دلوار
سویان ہوا نسیان سرین
متفح کہلان مایہ زہور
آمین لوہا پولا و ہے رک
دیگ گوزان تاوڑی تاب تو
استرہ استرہ کشمال کڑا ہی
پل کی ہنسی و سو لا
نشتیر نشتیر نیش نیش

انگشت کو لا انگار انگار
پتک ستہورہ سندان ہرن
نایم سپاہ شادی ہسرور
سبیل ہے نکستی نشت یک
کفگیر کڑھی نخاس تر و ا
کاز مقراض گنجایش سیانی
واس دانہزی زکال کولا
خراخ موکلا سوڈا انگ

باب در بیان اسباب گفتگوان

کفگیر موچی چرم دوز آر
نعلین پامزار راحت پا جتی
پائیہ پتاد موزہ موزہ
پنجہ چنبہ کاسموئے و ال
مشرک تہنی دوال دوہری
ایریق چماگل مشکیزہ کوندا
چرم نیم ا و ہشی

لشکورہ ربی صید شکار
کفیش کویش حق الارض حتی
اوطار روزہ ہور صوم روزہ
بلغار بلغار لاہر آل
ایاں کسٹری بدرہ بدری
ستان آمانہ نگو ان لمہندا
قینطار خیک بستہ بدری

باب در بیان مزامیر

نقارہ نقارہ وزین ہے قول
 نانی ترکی تہی کرنا کرنا
 ناقوس نالو پہو کا دم
 دھک ڈھوکا منڈل مل
 چنگ چنگ بریشم تار
 زخمہ ناخنہ ہم مضراب
 کیا نچہ کیا نچہ لارا دوال
 قوال کلا نوت نار ہے رود
 وجد حالت بدم پہو ک
 سجا وزو کراں لوزا آواز
 طشت تہاں جام کٹورا

کوس دیامہ ویل ڈھول
 طبل طبل سبنا سبنا
 بوق سبنا خسبرہ ہم
 بربط عجب برج سر منڈل
 طنبور طنبورہ راستار ستار
 بین بین رباب رباب
 رنگولہ شنگولہ وجرس گہریال
 نغمہ زمزمہ دستار سرود
 خوش فریاد فغاں ہے کوک
 نے وچیلی ارغوان می ساز
 جلاجل جہنہ حر سسکورا

باب ویریاں محسمال

خیمہ تینو ہم خسبرگاہ
 تار خیر دھل درنگ ہم
 بر جاس نشانی ہم آماج
 ندیم دستور وزیر روزی نصب
 غماز جفل خور کوکب تارا
 گنج کوکب کوکب دیر لوموتی
 سرنگ کوکب کوکب کوکب
 خندق کہانی معافی چوٹ
 نگارہ نگارہ تیر ہے تیر
 ترہ نقارہ نویت بنب

خسرو بادشاہ مرتبہ جاہ
 سر تخت اورنگ ہم
 دیہم اکلیل افسر تاج
 ایوای دربان چاوش نقیب
 لیا دل جسون خفیہ نگار سرکار
 پیلان مہادت سبکان بوی
 زندان قید حبس ڈھک
 قلہ در حصار ہے کوٹ
 برج برج فصیل صیفر
 صدمہ و ہیک زہر لہنب

نازک نازک نازک نازک
 خنجر گمار اذان هر باغ
 زخم جراحت پست ریش هم
 غارت نیست لطف یغما نیز
 غریبت مندر تعویذ پهل
 نفس کلبه خاشاک با هم
 بل وریام دلیر هم
 کبر و گرز مرهم بلهم
 خفیان جلتا بر منہ ننگا
 پر دل بهادر دلاور هم
 سہم تیر بیکان ہے پهل
 توپ توف خیل ٹولا
 کرایہ پہاڑ اجا سوس حارو
 بر خاشاک خبک نیز قتال
 مہرکہ مصافحہ جیگمیان
 جوہر جفا ظلم سپید آدہم

بندہ بکار کار ترار جنگب
 بر خشم پید نیزہ سانگ
 زنجیر و گیس شہا بک کیش
 علم چندا بوا ہے نیز
 منقرعہ تار یا نہ چاک جل جل
 ہم ہراس ڈر پاک ہم
 تیغ تلوار شمشیر ہم
 کار و کاہی سلاطین ہم
 جوشن زرہ قزاق نگاہ
 خود خول منقرعہ ہم
 ناخ نیزہ سنان ہر پهل
 تفتک توپک بندہ گولا
 سوختہ کہور باروت دارو
 سلاح ہتھیار سپر ڈھال
 بتور شجاعت بہادری توسل
 یورش چاہ لش جوہان طراد ہم

باب در بیان مشہورات

نافہ ناپا جمال پانڈی
 روغن بو یا پھل غنہ
 قزقل لونگ زر بناد کچور
 مشک مہر سپند حمرل
 نمک شور کار و پروین بون

مشک کپوری زیادہ پانڈی
 گلاب گلاب عطر عطر
 عود و ہویہ کافور کفور
 حنہ چین جوز بوزیا جفل
 نمک سنگ سپید ہولون

آبلہ آنولہ بلیلہ ہریٹ
گوگر و گندکت البوزہ ہنگ
فعل سیاہ مریاں فوغل ساری
قائدہ الاچی زنجیل سندہ
زیرہ جیرہ قسط کہتہ
مایہ موری ریا لہا
ارزاں سیتا گراں ناگہا

بلیلہ بیڑا دروہی ہریٹ
رزو چوب ہلدی جونکت
بیل دما ز پیل دراز دوش پاری
اجمود جواہر نقاب کشینہ
تریدہ تریدی دیت ہے تہہ
دربان دارو خفہ بہا
سہم حصہ بخش بہا نگاہ

باب در امراض و اوجاع

سبیل پڑوال کچیم ہولا
چٹک طیب بیمار حنیول
کوز اندھا اجول ہینگ
رکام مونہر کنک مروڑ
لال گنگا کڑھڑ چھڑا
کل گنجہ مہرورع مرگالہ
زیم ہوان وکیل بروڑی
ضیق النفس وکستی سرفہ گنگ
بیدست تداشل ہے شل
ریگ مثانہ لکڑی سنگ ثانیہ ہانڈ
اروغ ڈکارہتے ہے ڈالکی
رعاف ناس بن اطلاق طلاق
ہنسر نن کند آوات

برقان پڑوہی میاں ہی ہولا
نابینا اندھا موبھا ملول
یکچشم کاہنا سہمزا دسینگ
تپ لرزہ پکسل ترور
کڑ دور ہنسرہ چھڑا
جدری بریاں آبلہ جہا لا
جانبوب بہاری گلخن آروڑے
ہلک پڈکی منڈ گنگ
شبتان چھکا طارم محل
صدف پی دوات مسواتی
ناسور موسی با دفرنگ ٹاکی
ایفا اواہم یباق
سروص کوڑا پرمیوہ دہات

باب در بیان نبتا میں

گلستان چین خیابان ہم
 پیر بڈیا طفل ہے بال
 بستر ن عشبو بہا ہے بل
 نکلت سہم بود و غن سیاہ بل
 لالہ خیری میکہ دانے
 غنچہ کلی کشور زعفران
 ماوہ خمر ہے شراب
 میغوش کلوڑ سر دورانہ
 قہوہ قہوہ بخواہ رنگ
 مست کیوا سیاہی پلاو لالہ
 تبا کو تبا کو دوست

بوستان باغ گلستان ہم
 گلین بوئے ہم نہال
 سنن نیا ہو گل ہے پل
 ضمیراں سہری بسترین اہل
 گل صد برگ کہک دانے
 گل آفتابی سورج مکی جان
 غمیر زگرہں درو گلاب
 مصبط میکہ شراب خانہ
 بوزہ بوزہ ہنج بہنگ
 صراحی صراحی سیاہ پیالہ
 افیون افیم کو کنار پوست

باب در بیان لغات سی

موت مونڈہ ارالگان ہم
 وہ موضع وستی روسا جٹ
 دروغ گوڑ کا سب کسی
 مہیا تیار آبادہ ہم
 جسم جہتہ جہتہ نیز
 عیم دریا صادق ہے سچا
 مرغ برہمن برہمن نیز
 رسم ریت موسم رت
 عیم چا چا کار ہے کم
 آغاز شروع ہدایت ہم

ایزد خدا یزدان ہم
 راحت خوشی قتیلہ وٹ
 زناہ جنیو سبہ بسی
 ہنجار راہ جادہ ہم
 رشک ریس حد نیز
 تیز تر کہا خام ہے کچا
 مردہ پکھا با وزن نیز
 مخنث پچھا صنم ہے بت
 کشش چک جذب ہم
 ملک و یار ولایت ہم

بن شد اینج سپه پاژ
 شکوه کز شکایت هم
 سبب سار کی نیت دار
 کوه و اهلور نه کز آب کمر هم
 غل کت زنجیر نیل
 بغض کینه حصه هم
 بهره سبک کا حصه هم
 باغی سرکش حصه هم
 سنگ پتھر حجر نیند
 صومعه حجره مقصوره هم
 غماز چغل نام هم
 دروغ کوڑ کذب هم
 کالار خست قماش هم
 خواب نیند ز ظلمت اندام
 قیمت تل نریخ اگه
 دند غلط سبطه نپلا
 عہد وعده هم زمانه
 عقد گره گندو لپست ستون
 وار سونی عقوبت عذاب
 بیکل شکل بیکر هم
 سجادہ مصلے زاد سبیل
 آرزیم صلح آرزیم جنگ

ہوہ رہنڈر سوز ہے سار
 آغاز شروع ہدایت ہم
 ہوہر سچہ نیر ہے تار
 کردگان جدا بگڑاں ہم
 دار و پیر امن و امن و مل
 سلک لڑی عقد ہم
 سیر داستان قصہ ہم
 سہل ایوان زبون ہم
 بچم تار اختر نیز
 آبادی و ہدی ہموار ہم
 پیغام سنیہا پیام ہم
 مست لکھوا مخمور ہم
 مکافات بدلہ پاداش ہم
 ترش کہتا شور ہے کہا را
 نقد روک تو ان سگر
 غلط گد گدایاں گمشدہ ہلا
 کنارہ گندہی نیز گر اند
 عہدہ ذمہ اشک سچون
 زجر تو بخ جنگ ہم عتاب
 اثر و مانگ اثر و رسم
 تامل فکر تھیں انگل
 غلبت چہرہ مہاندرہ گوندہ

ترند گو بڑی مرقع نیز
 آگینہ شیشہ یلام غلامتیک
 صبر منکا رشتہ دیا لکھا
 وازوں اموندا نثرند ہم
 گر ز کینہ دین ہم
 کوئی گور ہے چور قمار
 ند بود گنجیاره کھل
 انگشت انگل پہلو پاسا
 منج جہر سدی بند
 فلاژر بلد و لسل بر سوہان
 مزہ وہ نوید شاریت خوشخبری
 خذف شیکری ہم سفال
 سور شادی تیر ہے خیف
 کیا وہ لیزم سایہ جیانو
 گول ایلہ کسلان زینک سیانا
 مباد لہ وہ ہم تبدیل
 خرطوم سوندہ ترس دمال
 گردوں گاڈ اہم آسمان
 آشتی علاج ہم مدارا
 شست چونڈ ہی سوقاریٹ
 حقہ طبلہ بحر و یلہ خط کال

آمودہ جڑیا مرقع نیز
 رشوت و ڈی رختہ سوبانجھیک
 نیک چکا زشت بہا لکھا
 برو چادر پرند ہم
 جو وہ جنگل مامون ہم
 چو گال وکا عازم تیار
 نخ جیت نتیجہ پائل
 خیشم کا وٹ خندہ پاسا
 دروغ دوزہ عقیدہ کندہ
 دودہ گہرانا دودہ دھواں
 مینا قارورہ شیشہ سرغم تیری
 سالوس بکر سنجہ کو لوال
 کورکنا ٹٹھے دی ہنسی لہجہ
 صیر راند مار ہے بانو
 اسیر قیدی دومان خاندان گہرا
 عزت گوشہ زنبیل چیل
 غدیز دہا مندل دمال
 فرطبان بہر و اہم قلیباں
 خالک ڈان زینت پارا
 چوب کاٹی اژدہام بہر
 پیمان وعدہ مشکل محال

بازه مهری شناسنداری
 پشتا در پنذری هم پشتی
 زنده جیند ا کج سادی
 حرف پیریا مطرح پیاپی
 قدح جام ایارغ پیالہ
 کام مرام مراد پایہ ہم
 دراز لکساں طویل ہم
 عریض موکلام پین ہم
 گموارہ ینگیا مہد تیز
 اندرز نصیحت پند ہم
 قرطاس کاغذ تختہ پند
 دادم ہمیشہ ہم شیراب
 جنت خلد مینوشت
 اندک کم قلیل ہے تہوڑا
 بے پدر چوڑا قیم ہم
 لاف ثباک غنیمت لڑ
 معاش معشیت کفاف گذران
 عیب اپرو دگوز پیدہ
 دروخ رزہ لعل طبا چاہ
 غنی منعم توانگر دو تہمند

بازگاہ سوداگر علاوہ سزار حو
 سفیر وکیل عیس چوکیدار
 سارق چوہر رہزن خرامی
 بریشم تہین زبون سیاہی
 جگر بند ہستلا مہ شقایق لالہ
 جلیہ گہنا پیسرایہ ہم
 مشکفل ضامن کفیل ہم
 گرو گنہ رہن ہم
 جد گوشتش چہڈ نیز
 خصم دشمن زہر ہم
 قرعہ کہنہ ہم کلبہ
 بلوچ تخی زرو دشتاب
 شکرہ ویر دوارہ ہم کشت
 کمین اموا حلقہ کافہ ٹوالا
 بخیل شوم لہم ہم
 کزاف کور قسط مٹہ
 حاجت بہر ہستی ہم وریان
 صورت آوازہ لغزہ ہد
 پاسبان را کہا بخیر شگانی
 درز تر پوہ تار ہے تہد

خواص ٹورہ سپوس جہاں
 درطہ گہر کہنہ قدر ڈونگیا

پس خوانده پیر بلا غیر ہیں
 مزہ ذوق طعم سب
 سراویل بہتین سلوار ہم
 آنک بخت ہم آواز
 پیوستہ ہموارہ جاوید ہمیشہ
 یوں نواں کہنہ پراناں
 دہشت رنج اجور اجرت مزدوری
 عقور چتا فرزانہ سنان
 بڑہ جرم عصیان گناہ
 افزوں وافر فراوان نیز
 بڑہریا تھی ہے خالی
 متوراجان اکنون ہیں
 بیگ آری آہو خطوہ بلا نیک
 پارساں پر پاریتہ سال پرار
 نیک پتلا تر پڑ بلا ہیں
 امین میں باداسان
 نیرو طاقت توفیق قوت نیز
 بخت مسرت خوشی فرحت نیز
 گرد کہڑ ہم پہلو ان
 سدا ہویدا دید ظاہر
 داور عالم کو چک چوٹا
 سفوف پہلی راتیں نہاری

وسیع مقدور امکان وین
 کاشا نہ چھپکا بقیہ جا
 عارض رخسارہ عدار ہم
 سہم شریک ہم انبار
 حوت کب نیز پیش
 سلاط کند وری مایہ کہاناں
 پوریتہ بعد مسامتت دوری
 بل صہا شرا بل سلا وچانا
 منفذ سبیل طریق راہ
 انجام فرجام اور گسیاں نیز
 جبہ رقی ابوتہ کشالی
 عیب او گن شیر گن
 چوبیس ویلہ اچھی تانک
 نیک شرم نیک عار
 خنک خوش شکر سپاس
 تو توں شہادتیں
 مردمی جو انمزدی مروت قوت نیز
 عنایت خلوت مہربانی محبت نیز
 ہم سبق دوری پیشوا کوں
 رانج جنگل بیرون باہر
 نزا د اولہ سمین موٹا
 گرزند آزار مسید کہاری

آکب چون نشین مکان
 بول نسیب سبب هم ڈر
 شوئے پرش شوئے برهم
 طیلان چادر مشعل هم
 ارطفاع محصول خراج هم
 بیش گهت و جب نیز
 عرصه میدان فضا نیز
 کلیجہ ڈھو ڈیا ذخیرہ گوشه
 امر و زاج اینک اچھو
 دے کلمہ پر پر کلمتوں
 کے کیدان نجی کتب
 بل فلوس پیا نیز دایک
 ذخیرہ چالہ وجود نہاد
 عتیوہ فریب نیز نادر
 شبنم تریہ لاجب تہک
 کوہ کھودا امر و بے رش
 خروہ آبو عیب تباہ خراب
 غدر فریب ریاست و کھلا
 چادر و سر غریو فریاد
 شان لاندناورا نیز کھکر
 ساحل کند ہی ساحت میدان
 ملک سلطان بادشاہ شہر مارهم

خوف ڈر ویرینہ پرانہ
 خشم کا وڑ چشم لشکر
 سرا سر سر سرب تاملی کیرهم
 شعلہ زبانہ جھے کار کرم
 سرشت طبیعت مزاج هم
 لہو لالغ لہو لعل نیز
 حرب بیجا جنگ و غایتز
 زاویہ پیغولہ خلوت گوشه
 سایہ ہمہ جملہ سراپا سہو
 پس بھوں پیش انگوں
 فرصت ڈول تفاوت و تہ
 طاعت عبادت انتظام تہنگ
 عیال سر آصل نثر اد
 رجا توقع امید صیت اواز
 سہو سہل خطا جاک
 لشو پریشانی ہم تشویش
 خل سرگہ بند و شاپ
 غفران بخش عفو نالہ
 غن گمان از بر یاد
 محاسن لمحہ دائی فائزہ شکر
 زہار البتہ ہم امسان
 کردگار خدا پروردگار ہم

مشیوه طور روش آیین هم
 اثر حدیث خبر نیز
 ایندالم آزار خبر هم
 حجت مبارک میبوی هم
 ملکوتش سز نش لو ملامت
 کاروان قافل پیر این جو پیر
 محبت عیار بج هم لقب
 لون رنگ فام هم
 مسکک منج راه مذمب هم
 تفریح سیاحت کشت نیز
 پر تو شعله لعل حکم را
 رزق مکر هم نیز رنگ
 خازن خزانگی گنجور هم
 بخیز و دانا منبیل کامل
 فورشتابی غور و نگهان
 فروغ روشنیانی غود گدود
 آبرو و اوتانکه عله سبر و پاک
 عکس چکاره هم افش
 قتاله مسک شیر غی خط
 عرگین بلور ریگین هم
 چهل کلین فواره پواره
 درین بیایم افسوس

روح تیره تر وین هم
 حجم پنجم دوزخ سقر نیز
 شکر عظیمت قیاس هم
 فرخ فرخنده هالیو هم
 حشر محشر رستخیز قیامت
 فزه غالب نیز حشر
 علت زحمت هم سبب
 دماغ مغز مشام هم
 کتاب و لیسان رس کتب هم
 تاوان جی انتقام ویر
 فسق راه پشه خانه چار را
 غذا قوت غزا جنگ
 فسق گناه فجور هم
 جزو عقل تمام کامل
 عرض پیا طول لبیان
 خورند راضی هم خوشنود
 استر اندرس محل به جائی
 معالقه کلکری قبضه مشه
 منوال پنج هر روش هم منط
 جبهه ناصب متها جیس هم
 دینگاه و پتیس توفیق یارا
 تملق خوشا مدیر لوس

مرز زمین بویوم با هم
 لعبت چلی نقش با پیر
 نفوذ بوی کورک نینگر
 چرب تنه اقصه نیت
 فیروزی فتح طفیر هم
 شمال ابها جنوب لمان
 دوشنه رتوکا شنه هم
 استعدا دقا بلیت هم تباری
 کرسی پیر بی سطل لکالی
 صرصر جگر پیر اگر اه دن
 نیاز عاجزی نیایش نیز
 سبک هول هم شیب
 رتوب تر صد خشمه اشتامید
 ترس هول سیمار هیچ
 تنها اچلا مجر و وچهره

مقدم آنون قدوم هم
 جمهور تبار می بیند وز کد پیر
 خلف گناه عذر ہے در
 آن لک منیش طبعیت
 انسان آدمی بشر هم
 غرب بسج نیت بیکار زبکان
 دیروز کلهو کا دینه هم
 اطاعت متابعت ایضا و مانبر دار
 است چکا بلیند ہے عالی
 کوئی ملی نیز بر زن
 تحمل زینت آرایش نیز
 خشک بکرا لودند اداب
 کیواں زحل زهره ناپید
 اذن اجازت خلعت بابا شیخ
 ہتھ مانی استادہ کھڑا

باب در بیان فضول از بجه سال

فصل بالی هست چهار
 بکن حیرت و با کہ بہار
 جلیٹہ ہاڑس آنون تابستان
 بند رول اسول ککخہ ان دان
 بکیر پوہ مانگہ زمستان

باتو گویم یادش داد
 در عربی هست ربیع ای بار
 در عربی صیف ست ای جان
 در عربی نوخر فیش خوان
 در عربی ست ستای انجان

شکر که این موج بر سر آمد	ارز بے حقیقت مختصر آمد
باز کشیدیم باز طوالت	تا نكشد سر سوت نالت
وزن ندارد قافیه دارد	بیک منافع و افیه دارد
گر سخنی موزون میگفتم	که نعتی افزون میگفتم
یارب عفو بکن گنهم را	پاک بشو خرف سیدهم را

بخش بآن لطافت کیداری
جرم مصطفی کاتب وقاری

ت

بفضل خدای جل علیه تصنیف مولوی خدا بخش صاحب
مبتدیان المسبلی به نصاب ضروری تصحیح تمام باختتام رسید